

зміцнюючи дух війська, впливала на його боєздатність. Християнська традиція України сприяла тому, щоб впродовж нашої історії – за часів Київської Русі та Галицько-Волинського князівства, в добу Козаччини, у визвольних змаганнях ХХ сторіччя – завжди в українському війську були священики, які несли слово Боже нашим воїнам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Михайлинин І. Військове священство: новітнє явище чи відроджуваний феномен? // «Народна армія», 3/2007.
2. ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 163. – Арк. 49. ЦДІА України у Львові (далі -ЦДІА України у Львові). — Ф. 201 — Греко-католицька митрополича консисторія, м. Львів. – Оп. 1. – Спр. 223. – Арк. 6–7. ЦДІА України у Львові. – Ф.408. – Греко-католицька Богословська академія, м. Львів. – Оп. 1. – Спр. 93. – Арк. 6.
3. ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 222. – Арк. 140. ЦДІА України у Львові. – Ф. 358. – Оп. 3. – Спр. 139. Арк. 1. ЦДАВО України. – Ф. 3971. – Оп. 1. Спр.19 – Арк. 37.; Арк. 12 зв; Спр. 5. – Арк. – 36.
4. Ibid. – Frames 2 592 420 – 2 592 421.
5. Ibid.-Frame 2 592 428.
6. NAUS. – T-175. – Roll 74. – Frames 2 592 419, 2 592 422 – 2 592 426.

ЛІКОТИК

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПОНЯТТЯ „ТУРИЗМ” В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

У статті розкриті та проаналізовані погляди різних вчених на дефініцію поняття „туризм”. Акцентована увага на впровадження в наукове середовище поняття “екотуризм”. Подане власне бачення трактування терміну “туризм”.

В статтє раскрыты та проанализированы взгляды разных ученых на дефиницию понятия «туризм». Внимание акцентировано на внедрение в научную среду понятия “экотуризм”. Подан индивидуальный взгляд на трактование термина “туризм”.

The opinion different scientifics on the determination the conception "tourism" opened and analised in the article. Attention is accented on the introduction of modern conception "ecotourism" in the science sphere. Individual opinion the interpret conception "tourism" is presented.

На сьогодні в наукових колах не сформувалося однозначного підходу до трактування поняття „туризм” та вагомості його ролі в формуванні суспільного здоров'я. Дуже часто під ним розуміють відпочинок, рекреацію, вільне проведення дозвілля, що розглядаються як синоніми туризму, інколи як його підвид або як сфери туристичної діяльності. У науковій літературі трактування терміну „туризм” наводиться в роботах як вітчизняних (М.П. Крачило, О.О. Бейдик, В.К. Федорченко, В.С. Кравців, М.П. Мальська, С.П. Кузик та ін.), так і зарубіжних вчених (В.С. Преображенський, М.С. Мироненко, П.Г. Олдак, І.В. Зорін, Ц. Каспар, В. Гаворецькі та ін.). Більшість із них розглядають туризм як різновид подорожі, де його учасники перебувають за межами постійного місця проживання з метою відпочинку, оздоровлення, у бізнесових або інших справах. Так, німецький автор Ц. Каспар розглядає туризм як цілісність взаємопов'язаних явищ, що виникають у результаті зміни місця перебування, при цьому воно не може бути ні постійним місцем проживання, а тим більше місцем праці [3, с. 27].

Ще на початку 1940-х років призабута вчена, доктор географії Олена Степанів замість терміну „туризм” вживає „мандрівки” і розкриває їх зміст: 1. „мандрують пішки, колесом, автомобілем, залізницею, пароплавом, човном, каяком, чи лещатами”; 2. „новіші часи принесли нові форми мандрівництва не в одиночку, а гуртом [групою]”; 3. „тільки планове, обдумане і відповідно підготовлене мандрівництво дає особисту і громадську користь”. Авторка також визначає географію мандрівок – кожен околицю, оскільки „всюди знайдете своєрідну красу природи й народної культури, яка аж проситься, щоб описати її, змалювати, сфотографувати, а за те стане вона предметом письменницького чи поетичного натхнення або основою до цікавих наукових дослідів” [4].

У післявоєнний період на пострадянському просторі лише з 1960-х років появляються вагомі наукові праці, де характеризується туризм як особливий вид міграції населення, галузь економіки,

спосіб проведення часу поза межами постійного місця проживання. При цьому туризм розглядався як субгалузь рекреації.

Важливий вклад у формування поняття „туризм” зробила Манільська конференція з туризму, що відбулася в 1980 р. на Філіппінах. Туризм тут подається як один із видів активного відпочинку, що представляє собою подорож, яка здійснюється з метою пізнання тих чи інших районів, нових країн з поєднанням елементів спорту. Крім того, Манільська декларація по світовому туризму проголосила, що туризм розуміється як діяльність, що займає важливе місце в житті народів, націй через безпосередній вплив на соціальну, культурну, освітню, економічну та політичну сфери життя окремих держав і на їх міждержавні стосунки.

Незважаючи на проголошені Манільською декларацією засади туризму, його визначення й надалі не набуло однозначного трактування. Про це свідчать трактування, наприклад, львівських науковців, де рекреація визначається як відтворення фізичних і духовних сил людини, затрачених у процесі праці, а туризм надалі залишався самостійною підгалуззю рекреації, яка сприяє організації рекреаційних занять, активному відпочинку та оздоровленню [5, с. 404–405].

Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. в колективній монографії дефініціюють туризм як велику економічну систему з різноманітними зв'язками між окремими елементами як у межах національного господарства окремої країни, так і в межах зв'язків національної економіки зі світовим господарством у цілому [6, с. 244].

Відомий туризмознавець Крачило М.П. зазначає, що туризм це не тільки фізичний розвиток, бадьорість і працездатність, а й відмінний засіб виховання цілеспрямованості, зібраності, прагнення до пізнання. Як пише автор, романтика пізнання – чи не найцінніша особливість туризму [7, с. 5].

Московські автори І.В. Зорін та В.А. Квартальонов наводять різні дефініції поняття туризм [8, с. 265–294]: вид подорожі; рух (переміщення) поза місце свого постійного проживання; форма розумового та фізичного виховання, що реалізується через соціально-гуманітарні функції; популярна форма організації відпочинку, проведення вільного часу; галузь господарства, що здійснює тимчасове надання послуг людям, поза місцем їх постійного проживання; особлива форма пересування людей по маршруту з метою відвідин конкретних об'єктів або задоволення особистих інтересів.

Визначення, що подаються авторами ілюструють багатогранність підходів до трактування поняття „туризм”. Останні, на наш погляд, залежать від освіти автора, наукового напрямку, який він представляє, провідних світових наукових тенденцій, власних уподобань тощо. Всі вони несуть суб'єктивний характер і виглядають або занадто розширеними та описовими, або, з іншої сторони, занадто звуженими, що дозволяє часто плутати їх чи робити синонімічними з аналогічними визначеннями інших сфер людської життєдіяльності.

Розвиток наукомістких технологій, інформаційних систем вносить свої корективи у дефініцію поняття туризм. Так, розповсюдження глобальної системи INTERNET та насичення її різноплановою туристичною інформацією дає підстави трактувати пошуки останньої як різновид туризму. Таким чином на сучасному етапі зароджується новий вид туризму – віртуальний туризм – та відповідно, новий підхід до його визначення. Цій проблемі присвячена стаття Никитина Л.Н. „Виртуалістика и туризм” [9, с. 77–80].

Трансформація смислового змісту поняття „туризм” зумовлена й загальносвітовою концепцією сталого розвитку: її впровадження передбачає пошук нових способів використання природних ресурсів (основні ресурси туризму) у контексті зменшення заподіяння шкоди природному середовищу. Виходячи з даних цілей, в науковий обіг вводиться поняття екотуризм, що розглядається науковцями як: синонім туризму на його новому етапі розвитку; підвид туризму; органічна складова туризму тощо. Даній проблематиці присвячена серія статей в газеті „Краєзнавство. Географія Туризм”, зокрема праця Василя Серебря [10].

Володимир Гетьман у своїх роздумах при визначенні поняття „екотуризм” відштовхується від поняття „туризм”, що трактується ним складовою одиницею рекреації, під якою розуміють відтворення у вільний час витрачених в процесі життєдіяльності (трудової, навчальної, побутової) розумових, духовних і фізичних сил людини, що здійснюється шляхом загальнооздоровчого (утилітарного), культурно-розважального і пізнавального відпочинку, туризму, санаторно-курортного лікування, мисливства, рибальства, фізичної культури і спорту (лат. *recreatio* – відновлення сил) [11].

Узагальнюючи сказане приходимо до висновку, що визначення туризму дуже залежить від напрямку дослідження, за яким виразно виступають суспільно-культурні, економічні та екологічні чинники. Вміле їх поєднання наблизить визначення туризму до його однозначного трактування.

Отже, туризм – це важлива сфера діяльності, що виступає як форма організації проведення вільного часу, пов'язана з відвідинами місць свого позажиттєвого щоденного простору з метою задоволення фізичних, духовних, соціальних, освітніх, оздоровчих та інших потреб без нанесення збитків довкіллю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: Перун, 2001. – 1440 с.
2. Закон України „Про туризм” // Відомості Верховної Ради, 1995.
3. Kaspar C. Management in Tourismus, 2. Auflage, Verlag Paul Haupt, Bern-Stuttgart-Wien, 1995.
4. Степанів О. Мандруймо по рідному краю // За народ. календарем на 1943 рік. Львів, 1942. – С. 67–74.
5. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. О. Шаблія. – Львів: Світ, 1994. – 608 с.
6. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії: Підручник. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
7. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм: Навч. посібн. – К.: Вища шк., 1994. – 191 с.
8. Зорин И.В., Квартальонов В.А. Энциклопедия туризма: Справочник. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 368 с.
9. Никитин Л.Н. Виртуалистика и туризм // Туристский феномен: экономические, социальные, экологические и культурно-исторические предпосылки и последствия: Материалы IV Международной научно-практической конференции (Святогорск, 14–16 мая 2002 г.) / Донецкий институт туристического бизнеса. – Донецк, 2002. – 328 с.
10. Серебряй Василь. Екологічний туризм – ключ до сталого розвитку // Краєзнавство. Географія. Туризм. № 35. – 2002.
11. Гетьман Володимир. Основні завдання і проблематика розвитку екотуризму в національних природних парках і біосферних заповідниках України // Краєзнавство. Географія. Туризм. № 35. – 2002.
12. Котик Л.І. Дефініція поняття “туризм” у контексті формування здоров'я суспільства (огляд літературних джерел) // Здоровий спосіб життя: Збірник наукових статей IV міжрегіональної (II міської) науково-практичної конференції (17–18 вересня 2004 р., м. Славута). – Львів: ПП «Бодлак», 2004. – 128 с. – С. 47–51.
13. Котик Л.І. Взаємозв'язок понять „цікавість” і „туризм” у контексті формування суспільного здоров'я // // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. / Ред.- доц. Ю.М. Панишко. – Вип. 25. – Львів: Видавець ФО ПП Б.І. Корпан, 2008. – 57 с. – С. 27–29.

Л.М. КРАВЧУК

ВІДНОШЕННЯ ДО ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ВИПУСКНИКІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МІСТА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

В статті аналізується відношення до здорового способу життя випускників вищих навчальних закладів м. Хмельницького. Дано оцінку таких складових здорового способу життя молоді, як фізична активність, психологічний комфорт та наявність шкідливих звичок.

В статтє анализируется отношение к здоровому образу жизни выпускников высших учебных учреждений г. Хмельницкого. Дана оценка таких составных здорового образа жизни молодежи, как физическая активность, психологический комфорт и наличие вредных привычек.

Attitude toward the healthy method of life of graduating students of higher initial establishments of Khmelnytsky town is analyzed in the article. The estimation of such constituents of healthy way of life of young people is given, as physical activity, psychological comfort and presence of harmful habits.

Протягом останніх десятиліть в Україні спостерігається несприятлива демографічна ситуація – поступово скорочується чисельність населення, коефіцієнти смертності перевищують в два, а то більше разів коефіцієнти народжуваності по усіх областях країни, за винятком Закарпатської. В першу чергу, це пов'язано із поганою екологічною ситуацією і недостатньою увагою з боку держави до формування здорового способу життя суспільства, особливо молоді. Саме спосіб життя людини, на думку різних дослідників, найбільш суттєво впливає на стан її здоров'я – приблизно 50%, спадковість і стан екології - по 20%, а стан системи охорони здоров'я в країні – лише на 10%. Оскільки саме в молоді роки відбувається сприйняття певних норм та правил поведінки, накопичення